

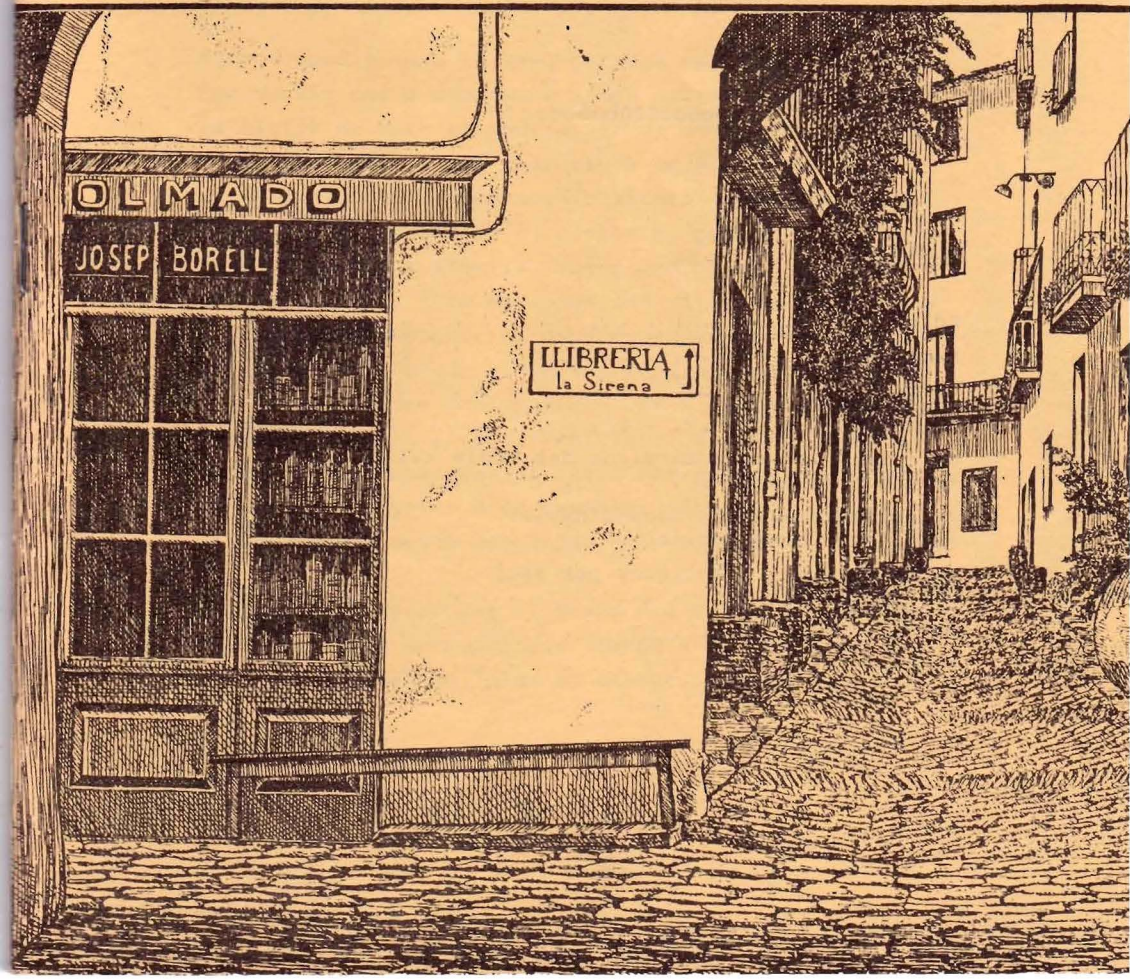
BUTLLETÍ

de l'associació cultural catalana als països nòrdics
"les quatre barres"

any 1981

núm. 11

"LES QUATRE BARRES"

Humlegårdsgatan 17 2tr Ö.g.
114 46 Stockholm

Gir postal : 97 09 16-3
Postgirokonto : c/o Casanovas, Stockholm

Publicació : ISSN 0349-6120
Tidskrift :

oooooooo000oooooooo

SUMARI

Editorial	3
Notícies	5
Correu	7
De socis	10
Notícia d'una obra catalana del segle XVI traduïda al danès	11
Artistes catalans a Escandinàvia: Maria del Carme Dahlin	15
Algunes regles pràctiques per anar a buscar bolets	17
Retalls	27
Poesia	30

EDITORIAL

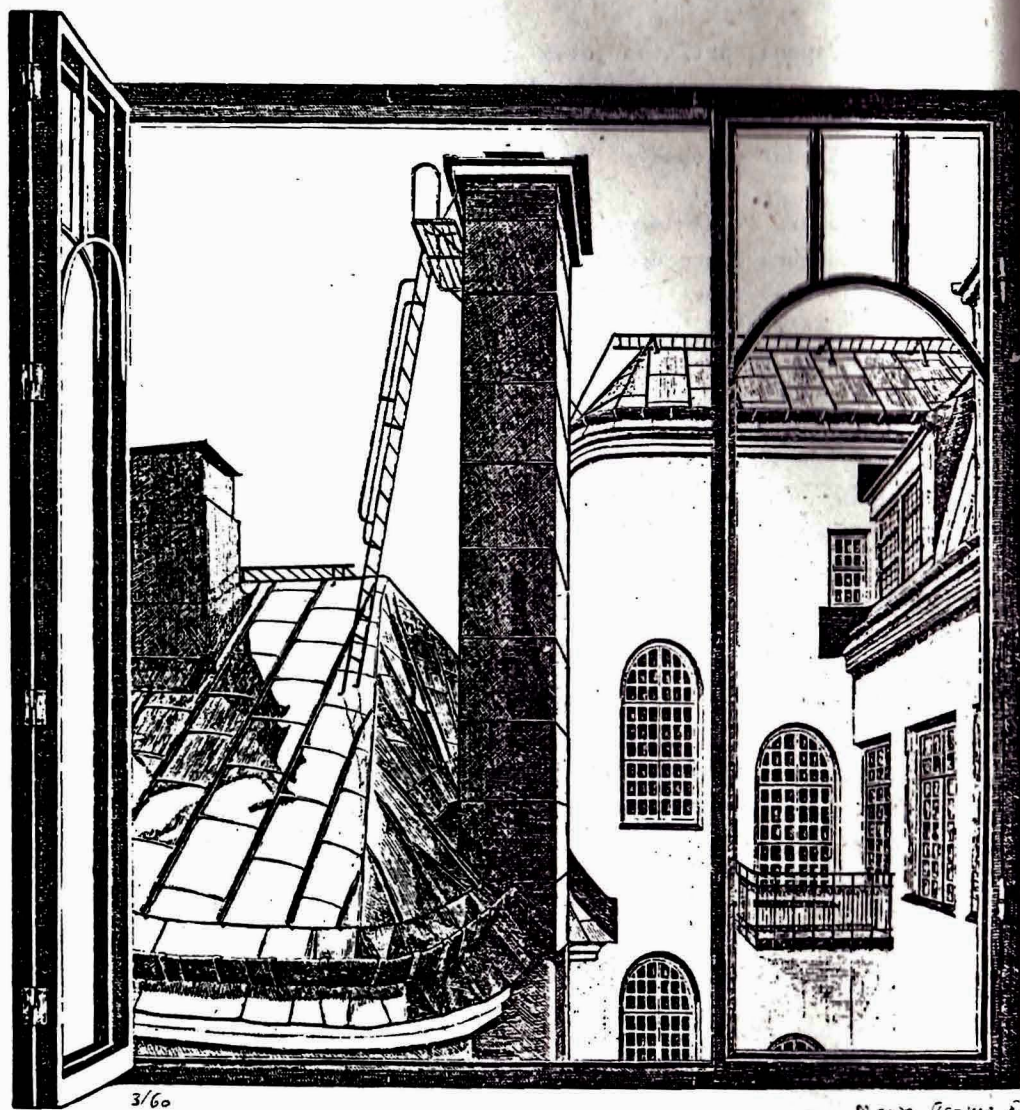
Enhorabona, artistes joves que no trobeu treball. Sobradament els polítics en el poder s'han interessat per l'art: el famós quadre de Picasso "Gernika" ha estat traslladat a Espanya.

Un quadre és l'expressió de moltes coses ben diferents: la cultura d'una època i d'un poble, la personalitat d'un home, idees estètiques, polítiques, morals, etc. El "Gernika" és entre altres coses, un quadre dels anys trenta, encarregat per un govern republicà, pintat per un artista que vivia en el exili, inspirat en una matança organitzada per militars de carrera.

Aquest quadre, amb la seva càrrega emocional, es podria fer servir per a expressar a més noves coses: penjat a la ciutat de Gernika podria ser un símbol de la generositat del Poder i del respecte a un poble que ha estat humiliat. Hi ha altres possibilitats igualment dignes: A Màlaga, on va néixer el pintor es podria fer un museu de l'emigració i l'exili. Segur que hi ha propostes encara millors. Però de totes les alternatives se n'ha triat la més indigna: el quadre penjarà en un pavelló del Museu del Prado, a Madrid. Encara governa la concepció del quadre com una cosa per a col·leccionar, que dóna importància al seu propietari. També "els afusellaments" de Goya, penjat entre els pits d'una senyora elegant i les joies d'un cavaller somrient ha estat buidat de qualsevol contingut ètic i polític.

El Gernika, empresonat al Museu del Prado, com la Dama d'Elx al Museu Antropològic (també a Madrid), ens diu més que res això de "plus ça change, plus ça reste la même chose".

J.M.

NOTICIES

El matrimoni Rosa i Robert Bonk ha tingut un fill, li han posat de nom Erik i és el membre més jove de les "Quatre barres". Enhorabona.

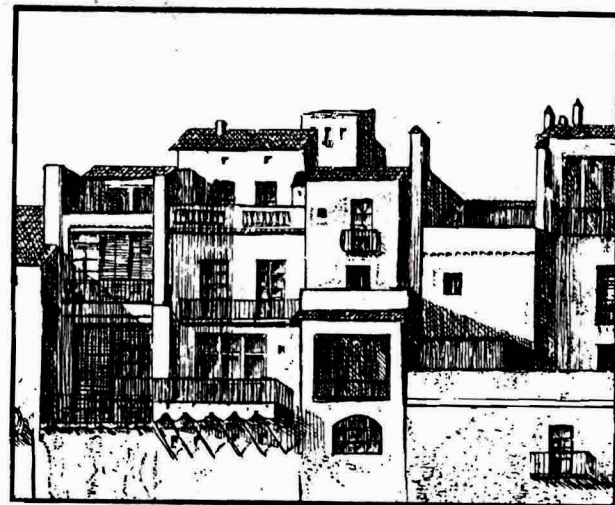
El dia 3 de setembre va tenir lloc en el nostre local una reunió del consell directiu. El secretari en té l'acta.

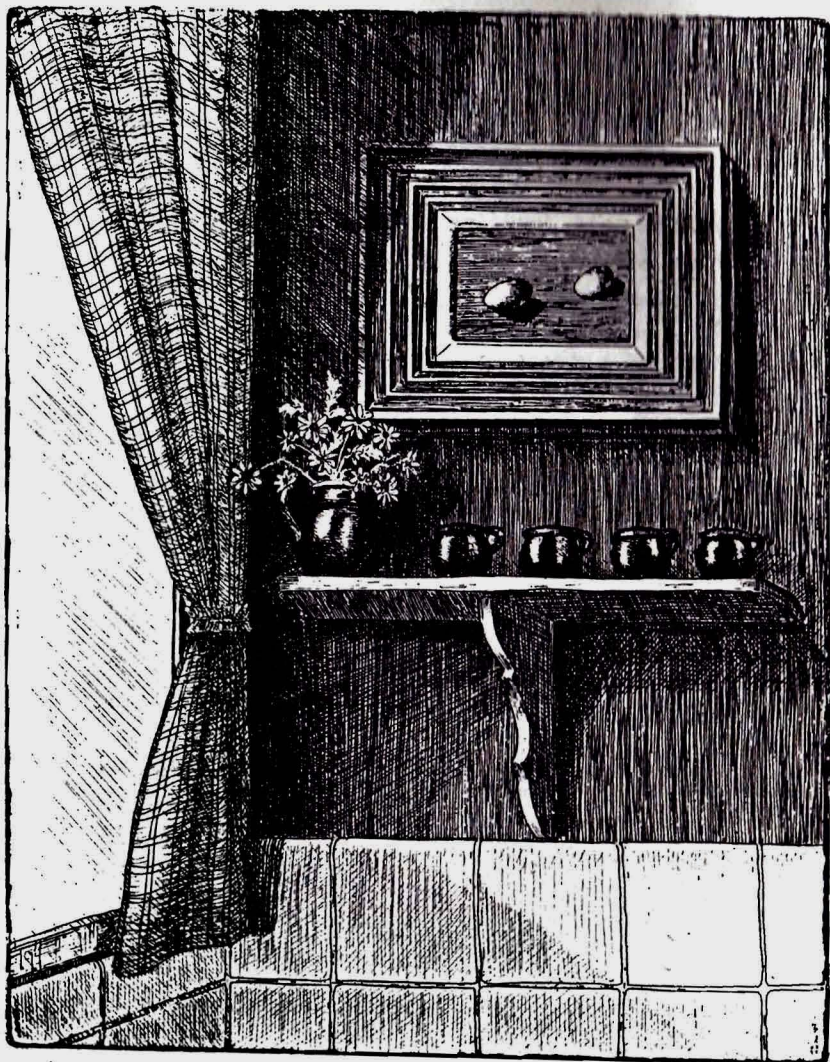
El pintor Joan Solé Jové, en motiu de l'exposició que va presentar a Gröna Lund aquest estiu passat, ens va regalar i dedicar:

"Tanmateix pallaso" amb textos del poeta mallorquí Llorenç Moyà. Ed. Cavall verd, Barnà.

"Charlie Rivel", editat per l'ajuntament de Cubelles. Ambdós llibres, il·lustrats per Solé Jové.

També ens ha deixat material per il·lustrar el pròxim número del nostre butlletí.

5/20

Mania Comins

CORREU

Publicacions rebudes

- Butlletí informatiu del Centre Català de Santiago de Xile, núm. 1, 2.
 - "Informació" de Ginebra, núm. 36.
 - "Xipreret", núm. 20
 - Omnium Cultural, butlletí interior informatiu, núm. 35, 36, 37.
 - IPECC, Institut de Projecció Exterior de la Cultura Catalana, full informatiu 4.
 - "Mai no morirem" d'Angulema, núm. 100
 - "Mundo Obrero", núm. 139, 140, 141, 142.
 - "Carta de España, emigración", núm. 259, 260, 261.
 - "Invandrare och minoriteter", núm. 2
 - "Kulturrådet", núm. 5-6.
 - De Fundació Catalana, Servei tercera edat, de Barcelona ens anuncien la tramesa del llibre "Problemàtica de la Tercera Edat a Catalunya".
 - The Anglo-Catalan Society de Liverpool ens envia la circular que convoca la 27 conferència anual pel mes de novembre.
- Ens anuncien l'aparició del segon volum "Homenatge a Josep M. de Casacuberta" el preu del qual és de 650 ptes.

Gollancz News of Books and Authors ha publicat "Trueta: Surgeon in War and Peace", Josep Trueta, traduït a l'anglès per Amelia i Michael Strubell.

- L'Skolförvaltningen del Stockholms Kommun ens envia el full "Dia escolar integral a les escoles d'Estocolm."

- Forskningsrådsnämnden dóna un premi de 200 mil coronas sobre estudis del futur. El tema és: La situació dels immigrants dins la societat sueca.

- De Handikappades Riksförbund ens convida a participar a les conferències del 22/9 i 24/10 on es tractarà dels problemes dels minusvàlids immigrants.

- De l'Ambaixada d'Espanya:

Convocatòria de Beques "Reina Sofia 1981-82" per als fills d'emigrants espanyols.

Fotocòpia de l'ordre del Ministeri d'Economia i Comerç del 27 de juliol publicada pel B.O.E. núm. 182, del 31 de juliol on es dicten normes per a la rectificació del Cens electoral especial de residents absents que viuen a l'estranger.

Fotocòpia de la Resolució del Ministeri de Treball, Sanitat i "Seguridad Social" de l'u de juny de 1981, on es dicten instruccions per a l'aplicació de l'ordre del 18 de febrer de 1981, per la qual s'estableix conveni en matèria d'assistència sanitària a favor dels espanyols emigrants que retornen al territori espanyol.

- El senyor i consoci Delfí Colomé ens escriu des d'Oslo en data 10 d'agost i ens diu:

"A Oslo hem fet el que hem pogut per a celebrar com cal el Centenari de Picasso, que es formà bàsicament a Barcelona. En col.laboració amb la Fundació Hennie-- Onstad, hem organitzat una exposició de 350 gravats de Picasso que reb cada dia un nombre de visitants considerable. A l'acte d'inauguració hi vam portar

el "Teatre de la Claca" que va representar unes escenes de "Mori el merma" i del "Joan de l'Os" amb força èxit."

"Finalment, i per a notificar-vos una altra activitat catalana a Escandinàvia, tenim a les illes polars Svalbard una nombrosa expedició del Centre Excursionista de la Comarca de Bages que intentarà fer una primera travessa al sector de Pyramiden durant les tres primeres setmanes del mes d'agost."

- El senyor Lluís Urpinell i Jovani de Barcelona ens escriu animant-nos.

DE SOCIS

Llista de nous socis:

Antoni Girbau
Karlundsgatan 50 III
151 50 SÖDERTÄLJE

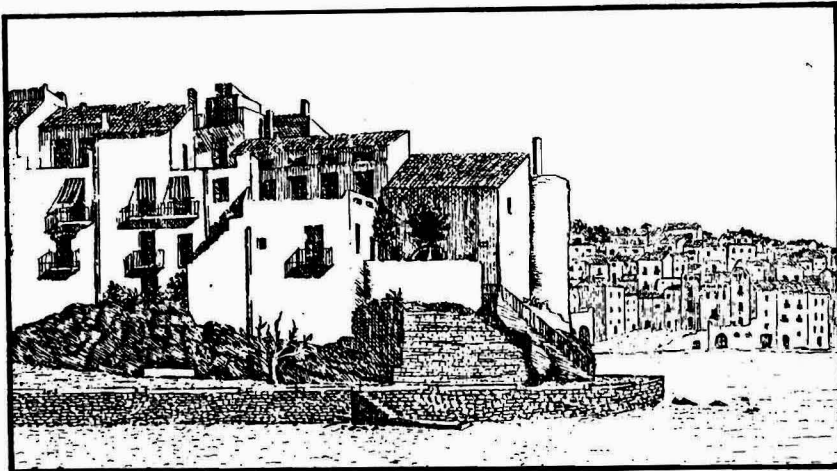
Josep Maria Caba Boixadera
i Tulla Kinnunen
Huggarvägen 47 I
137 00 VÄSTERHANINGE

Karl Söderberg
Idunavägen 30
216 19 MALMÖ

Barbro Runefelt-Taltavull
Norrländsg. 23 1/2tr
111 43 STOCKHOLM

Socis infantils:

Laia Caba Kinnunen
Erik Bonk

NOTICIA D'UNA OBRA CATALANA DEL SEGLE XVI
TRADUÏDA AL DANES

A l'amic Ramon Cavaller,
entre Estocolm i Mallorca

Les relacions culturals entre els Països Catalans i els Països Escandinaus no són tan freqüents com seria de desitjar però tal vegada són més antigues que no ens pensem. Vegem-ne un exemple.

El 20 d'octubre de 1515, l'impressor Joan Rosembach enllestia al seu taller de Barcelona la primera edició de l'Spill de la vida religiosa. No en sabem l'autor amb certesa. El mateix llibre ens diu que el religiós que el va compondre "per humilitat callà son nom". Alguns estudiosos s'han decantat per creure'l obra de fra Miquel Comalada, frare jerònim del monestir de la Vall d'Hebron, a Barcelona. D'altres, en canvi, creuen que l'Spill ... ha de ser obra d'un franciscà.

Sigui obra de qui sigui, el cas és que sota un títol tan poc prometedor com el de Spill de la vida religiosa s'hi amaga una deliciosa novel·la al·legòrica a l'estil de Ramon Llull. El llibre es compon de dues parts. La primera consta de quaranta-dos capítols on podem seguir les diverses etapes de la contemplació mística a través de la història de Desitjós --el protagonista--, un ermità solitari que emprèn un llarg pelegrinatge a la recerca del cavaller Amor de Déu. L'acompanya sempre el gos Bona voluntat, obsequi d'uns pastors. Fa estada al monestir anomenat Casa d'Humilitat, on les monges (Simplicitat, Pobretat, Obediència, Castedat...) l'instrueixen per tal que a través del desert Camí de Paciència pugui arribar a la Casa de Caritat, on Amor del Proïsme el prepararà perquè es pugui presentar Amor de Déu. En aquest monestir Desitjós tindrà com a mestre de novicis Desitjar Déu, el qual li expli-

ca la desgraciada història del monjo Bé em vull --antítesi del pelegrinatge espiritual i de l'ascensió mística de Desitjós--, que errà el camí i en lloc d'anar a la Casa de Caritat arribà a la Casa de Supèrbia. La segona part, una mica més breu, consta de vint-i-cinc capítols. Conté el llibre escrit per Desitjós durant la seva estada a la Casa de Caritat. Li fou inspirat per Desitjar Déu i s'intitula Llibre d'Amor o Llibre de Jo e tu, ja que es basa en la fórmula "Jo e tu", que Déu donà al propi Desitjós. Es tracta d'una mena de mètode d'oració contemplativa anomenat Psaltiri d'Amor, que està estructurat al·legòricament sobre les cordes de l'arpa de David. El llibre, escrit amb agilitat i en un català prou digne, sobretot si tenim en compte que ens trobem als inicis del període que tradicionalment hom ha anomenat Decadència, mostra una clara influència del Lluïl de Blanquerna o del Llibre de meravelles, com abans hem insinuat i com el lector s'haurà adonat ja amb el breu resum argumental i els pocs noms al·legòrics que acabem d'exposar.

Precisament aquesta darrera part --el Psaltiri d'amor--, a més a més de l'empremta lul·liana, té també una clara influència del moviment de renovació espiritual anomenat "Devotio Moderna". Aquest moviment s'originà als Països Baixos cap al 1400. D'ací, amb el temps, s'anà escampant per Europa i arribà a casa nostra. El moviment --una de les principals característiques del qual era justament la pràctica de l'oració metòdica-- trobà un clima favorable a Montserrat, monestir obert als nous corrents que arribaven amb els nombrosos pelegrins que el visitaven. La "Devotio Moderna" hi va tenir el seu punt culminant quan s'hi establí l'escola d'oració metòdica de l'abat Garcia Giménez de Cisneros (1493-1510), les obres del qual, Exercitatorio

de la vida espiritual i Directorio de las horas canónicas, semblen haver influït damunt el llibre que ens ocupa.

L'Spill de la vida religiosa només es reedità una sola vegada en català. Aquesta segona i darrera edició la imprimí Jorge Costilla, a la ciutat de València, amb data del 29 de juliol de 1529. Però el llibre tingué una extraordinària propagació, com poques obres catalanes l'han tinguda.

En llengua castellana, trampejant la Inquisició, l'Spill... conegué una gran difusió. En coneixem dotze edicions fetes entre 1533 i 1588. Alguns d'aquests exemplars arribaren també als nous territoris que Castella anava conquerint, com per exemple les illes Filipines.

L'aire de modernitat, de renovació, de l'Spill... explica la gran popularitat de què el llibre gaudí arreu d'Europa. Els humanistes del Renaixement recuperaren el llatí com a llengua culta. I en llatí en coneixem sis edicions, fetes entre 1553 i 1699.

Abans, però, ja havia estat traduït a l'italià i a l'alemany. En italià en coneixem tres edicions fetes a Venècia entre 1541 i 1561? En alemany n'hi ha set edicions fetes entre 1551? i 1667.

L'Spill... arribà també a la llunyana Polònia. La versió polonesa és de 1589.

Al bressol de la "Devotio Moderna", els Països Baixos, l'Spill... fou molt ben acollit. Hi ha dotze edicions holandeses entre 1590 i 1681.

Entre 1596 i 1791, coneixem quatre edicions angleses, a més d'una reedició (facsimil) moderna. I concreta-

ment la tercera edició fou reimpressa cinc vegades entre 1717 i 1725. D'altra banda, sembla que aquesta versió fou coneguda entre els quàquers nord-americans.

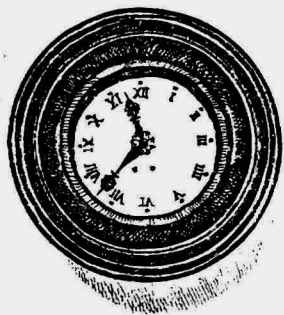
Hi ha dues edicions irlandeses: una de 1616 i una altra, moderna, de 1941.

La traducció portuguesa data de 1748.

Tenim notícies de traduccions franceses, si bé fins ara no s'han pogut localitzar.

I encara coneixem una altra traducció: la que ara ens interessa de remarcar. L'expansió europea de l'Spill... el dugué fins a Dinamarca. El nostre llibre, que com hem dit abans s'havia publicat per primera vegada a Barcelona el 1515, fou traduït també a una llengua escandinava: el danès. La traductora es deia Maria Svendsen, que el traduí d'una versió holandesa, i l'obra aparegué a Copenhaguen l'any 1653. Vet aquí un altre punt de contacte, antic i no gaire conegut, entre la cultura catalana i l'escandinava.

August Bover i Font
Universitat de Barcelona

ARTISTES CATALANS A ESCANDINAVIA:
MARIA DEL CARME DAHLIN

Vaig néixer a Sant Guim de Freixenet el 24 de juliol de 1941.

Quan tenia onze anys vàrem anar a viure a Barcelona perquè els meus germans i jo poguéssim tenir més facilitats per estudiar. Vaig començar a dibuixar a l'Acadèmia d'en Sainz de la Maza, al mateix temps que anava a les Escolàpies.

Després vaig treballar com a dibuixant a diferents agències de publicitat.

Em vaig establir a Estocolm, la ciutat del meu marit, l'any 1971.

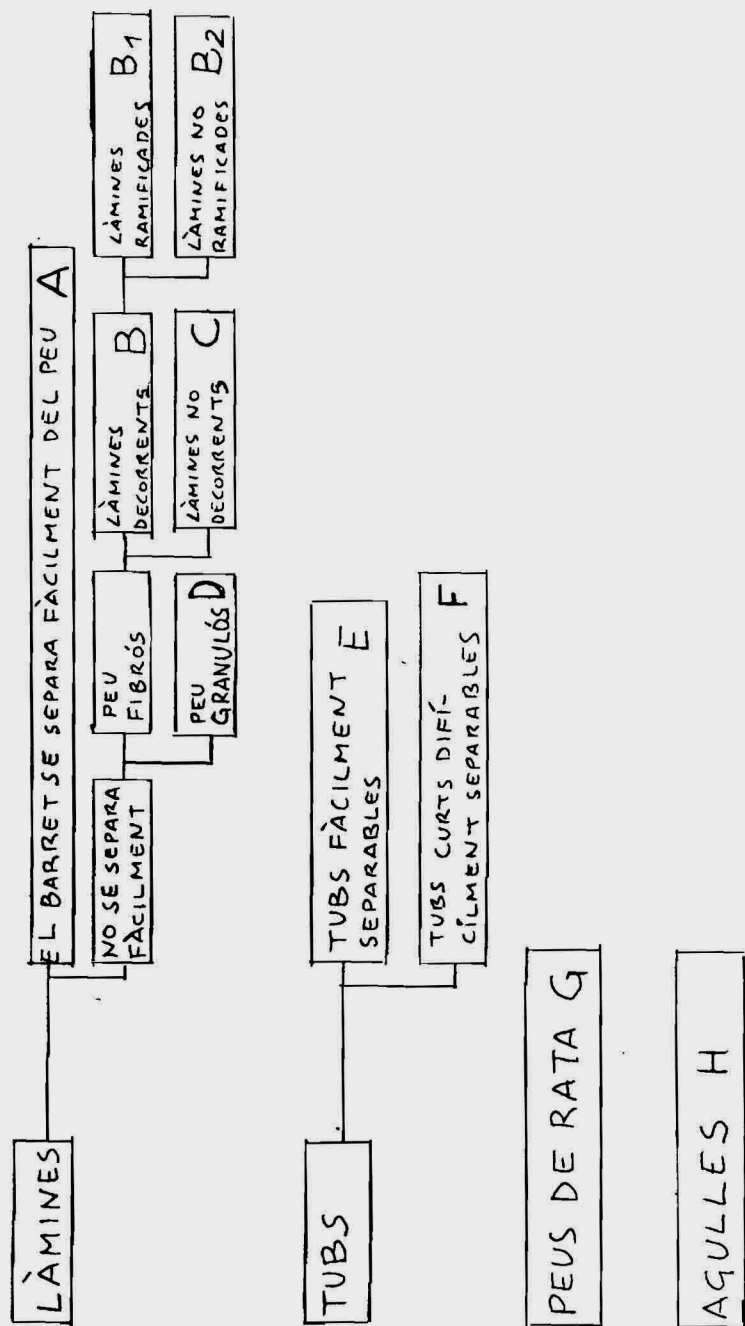
Amb el neixament del meu fill, Sven, vaig haver d'interrompre les meves activitats artístiques.

Més tard, però, les vaig reprendre dissenyant el vestuari de l'òpera "Paris tidig morgon", a l'Òpera d'Estocolm. També he fet el vestuari de l'opereta "La Gran Duquesa de Gerolstein" que es representà a l'Stora (èl Principal) de Gotemburg. En ambdues obres vaig col·laborar amb el meu marit, que en feu l'escenografia i les dirigí.

Actualment em dedico al gravat sobre coure, concretament l'aiguafort, car sempre he preferit expressar-me en blanc i negre i sobre temes que tinc a prop meu.

Aquesta primavera passada vaig tenir la meva primera exposició a Estocolm a la Galeria Sankt Nikolaus, amb bon èxit de públic i crítica.

Ara estic preparant la meva segona exposició de gravat.

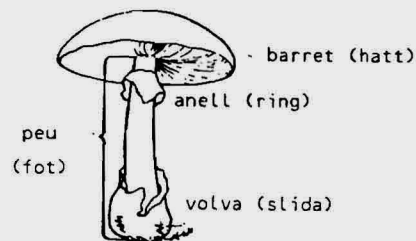
ALGUNES REGLES PRÀCTIQUES PER ANAR A BUSCAR BOLETS

Anar a cercar bolets és una afició molt catalana. Els bolets s'han collit des de temps immemorials a Catalunya i també al País Basc. Això queda ben patent pel fet que l'interessat actual pot trobar molts noms populars en català i basc, mentres que els noms castellans són en gran part traducció dels noms científics en llatí. A Suècia, com sabem, hi ha gran tradició i afició.

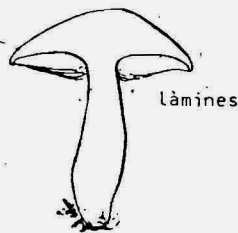
Tothom sap que els bolets són un menjar delicat, i anar-los a buscar al bosc és una experiència molt bona, però menjar bolets pot ésser una cosa perillosa. Sols s'han de menjar els bolets que se sap amb tota certesa que són comestibles. Si es té el més petit dubte, el bolet s'ha de rebutjar. Per menjar bolets cal conèixer amb seguretat que són bons. Are bé, no sols es disfruta menjant-los també és bonic poder conèixer-los.

Pel novici hem fet una petita explicació amb les regles fonamentals per classificar-los.

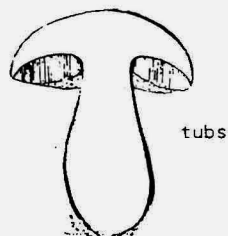
Hem emprat nomenclatura doble pels noms dels bolets, és a dir, català i suec. En alguns casos ens ha calgut d'ometre el nom en català, ja que no el coneixem, i en altres empram el nom llatí. El nom llatí està sempre subratllat i el nom suec entre parèntesi.

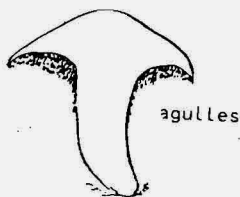
Els bolets amb làmines són el grup més nombrós, i en aquest grup es troben els més verinosos.

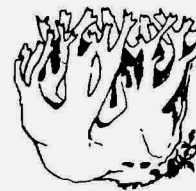
L'altre grup principal són els bolets que tenen tubs (rör) a sota.

Encara un altra grup són els que tenen agulles (taggar) a sota.

Finalment trobem els que tenen "peus de rata" (fingrar).

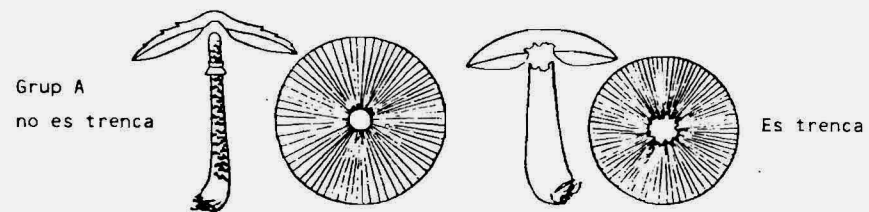

El primer pas per la classificació és saber si el bolet té làmines (skivlingar), si té tubs (rör), si té agulles (taggar) o si té peus de rata (fingrar).

Aquesta és la primera classificació i és molt fàcil.

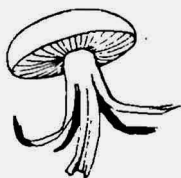
Feta aquesta primera triada, continuem parlant del grup que té làmines, que com ja hem dit és el més nombrós i per tant el més difícil.

El proper pas és veure si el peu se separa fàcilment de barret. Si és així, aquest grup l'anomenarem A (això queda més clar a l'esquema de la pàgina següent). Aquest grup comprèn la major part dels bolets verinosos, però no tots.

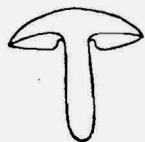
Si el peu i el barret no se separen fàcilment, és a dir, o el peu o el barret es trenquen al separar-los, aquests bolets es divideixen a la seva vegada en dos grups. Si al trencar el peu amb els dits es desprenen fibres, continuarem classificant. Si, en canvi, el peu té consistència granulosa, el grup l'anomenarem D.

Fibrós

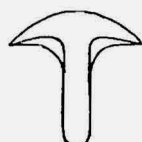

Granulós, grup D

Si és fibrós es divideix en dos grups, segons com estiguin les làmines en relació al peu.

Làmines escotades

Làmines decorrents

Si les làmines son decorrents direm que el bolet és del grup B, i si són escotades del grup C.

El grup B té encara una divisió. Si les làmines tenen ramificacions, formen el grup B1, i si no en tenen, el grup B2

Ara ja tenim les divisions del grup A que és el més difícil.

Anem ara al grup dels bolets que tenen tubs (rör) a sota. Aquest grup es divideix en boletus (soppar), si els tubs se separen fàcilment del barret els anomena-

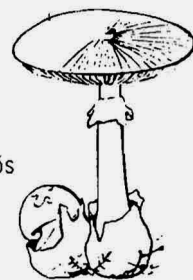
rem E, i polípers (tickor) si tenen els tubs curts i units al barret, i els direm F.

Els bolets dels grups G i H no tenen subdivisions.

GRUP A

Pertanyen al grup A: els amanites (flugsvampar) que són verinosos, com la farinera borda (lömsk flugsvamp) i la farinera pudent (vit flugsvamp), i també els lepiotes, com la cogumella (stolt fjällskivling), els psaliotes com la bola de neu (snöbollschampinjon) i els coprinus, com el bolet de femer (fjällig blacksvamp).

VERINÓS

Farinera borda
(lömsk flugsvamp)

VERINÓS

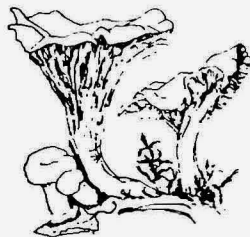
Farinera pudent
(vit flugsvamp)

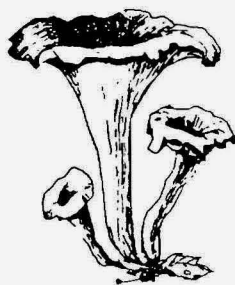
La bola de neu és bo però es confon fàcilment amb la farinera pudent

GRUP B1 i B2

Fan part del grup B: el rossinyol (kantarell), el rossinyol negre (trumpetsvamp), el bec de perdiu (rödgal slemskivling) i els del gènere paxilus (Pluggskivlingar). En el grup B2 hi entren la bromosa i la cardena del bruc (trattskivlingar) i també la llanega blanca (vaxskivlingar).

Rossinyol (kantarell)

Rossinyol negre (trumpetsvamp)

GRUP C

Al grup C pertanyen: la major part dels bolets amb làmines, com el moixeró, fredolic, vederol (musseroner), els del gènere inocybe, i el fals carlet (bolmortskivling) que és molt verinós. També el gènere cortinarius, del que el cortinarius orellano s'havia considerat comestible fins fa poc i ara se sap que és un dels més tòxics.

Una característica del cortinarius és la cortina entre el barret i el peu

GRUP D

El grup D és molt interessant pels catalans perquè aquí es troba el rovelló i el pinetell. Aquest grup és fàcil de localitzar perquè el peu és granulós i el barret no se separa del peu sense trencar-se.

Dins d'aquest grup trobem sols dues famílies de bolets:

lactarius (riskor) i russulas (kremlor). Per diferenciar-los trenquem el barret i si surt "llet" és un lactarius, si no, és una russula.

Entre els lactarius hi ha el pebràs lleter (slätvitrisk), el rovelló/vinader (mörk blodrisk), el rovelló-pinetell (blodrisk), el pinetell bord (skäggrisk) i la lleterola (mandelrisk).

El grup de les russoles comprèn la puagra-llora (mel-lankremla), la cualbra-llora (rutkremla) i la cualbra vermella (giftkremla).

Rovelló (blodrisk)

Puagra

GRUP E

El grup E compren els boletus (soppar), com el pinetell de calceta (smörsopp), el molleric (grynsopp), el mataparent (djävulsopp) i el surenc (stensopp - karl johan) que també es diu ciurený, cep, sigró, siuró, sureny, segons la comarca. Aquest és possiblement el bolet més popular entre els suecs.

Surenc (stensopp - karl johan)

GRUP F

El grup F comprèn els bolets polyporus.

(Pälsticka)

GRUP G

El grup G comprèn els peus de rata (fingersvampar), tant el peu de rata groc com el peu de rata bord.

Peu de rata
(fingersvamp)

GRUP H

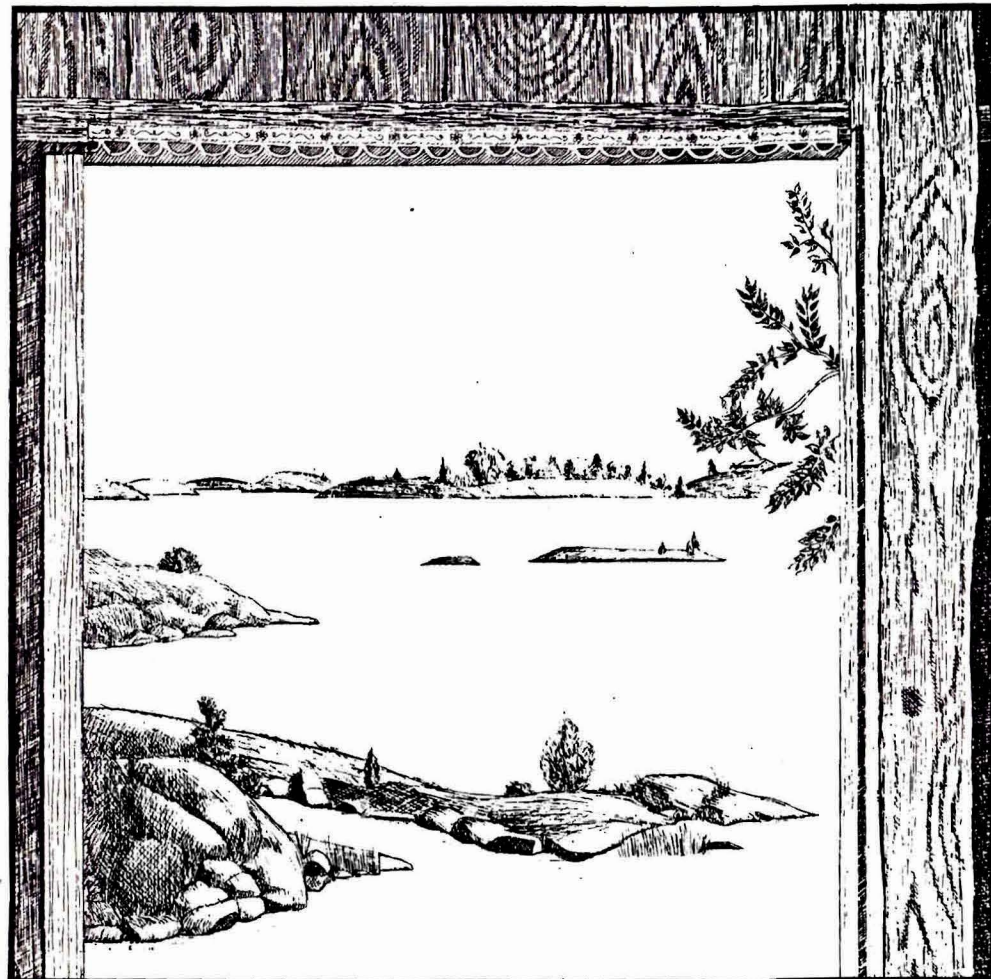
El grup H comprèn els bolets d'agulles (taggsvampar), com l'agulles, i el pixa-cunill.

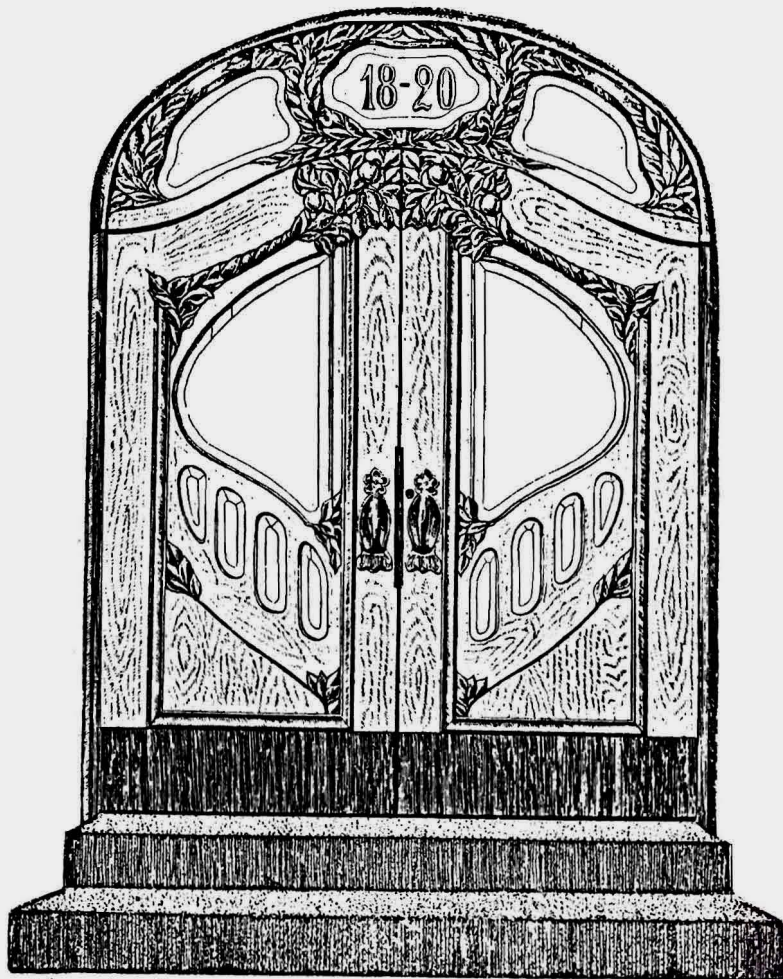

Pixacunill
(Blek taggsvamp)

Esperem que aquesta petita introducció a la classificació dels bolets servirà per despertar l'interès d'aquells que no tenen experiència prèvia. Are bé, una cosa és començar a conèixer-los i l'altra és menjar-los. No mengeu mai un bolet si no esteu absolutament segurs que és comestible.

Britt i Carles Gisbert

Charlie Rivel, clown i 82 år: Riddare av Nordstjärnan

Charlie Rivel började på onsdagskvällen ett 7-dagars gästspel på Gröna Lund.

Charlie Rivel? Den gamle clownen. Lever han än?

Jovisst gör han det! Mer på alerten än de flesta.

Orkestern spelar upp. In på scenen kommer en liten man. Haltande och släpande på en röd stol. I röd tröja av uttöjd trika, som racker ända ned till de stora skorna.

Med röd fyrkantig näsa och ett rött burrigt hår kring den blänkande flinten. Sådan minns vi honom. Så ser han ut än i dag, världens störste clown. Han fyllde 85 år i våras och är numera svårt rörelsehämrad. Men gnistan finns kvar. Den oförbrännliga gnistan, glimten i ögat och det goda hjärtat som trollbinder oss alla.

Onsdagskvällens premiär blev på många sätt festlig och minnesvärd. Trots duggreget var det en stor skara Rivelfrälsta som samlats framför utomhus-scenen.

Mitt i föreställningen uppvaktade Gröna Lunds artistchef Ove Hahn och överlämnade ett certifikat från Guinness Rekordbok som utvisar att Charlie Rivels aktiva artistliv omfattar inte mindre än 82 år, vilket verkligen får anses vara ett rekord. Sedan kom ett par representanter för den katalanska föreningen "Los 4 Barres" och hyllade sin landsman.

□ Riddare

Efter programmets slut inträffade en cirkushistorisk händelse. Charlie Rivel blev Nordstjärneriddare. Orden steknet överlämnades "på Hans Maj:ts Konungens befälning" av arbetsmarknadsminister Ingemar Eliasson, som hyllade den förste cirkusartisten som fått en sådan utmärkelse i Sverige.

ALF DANIELSSON

LLETRES

AVUI, diumenge, 7 de juny del 1981

«Quan un toca el dos.»

Anni Greta Winberg
Traducció Josep M. Custodio.
Barcelona, Edicions La Magrana. Col. «L'Espirer», 9

A la Madde, una noïeta que encara no ha fet catorze anys, li arriba una terrible «catastrofe», com ella mateixa diu. Un bon dia els seus pares decideixen separar-se i el pare se'n va a viure en una altra casa. La Madde i el seu germà no entenen el perquè d'aquesta separació i es rebel·len cadascú a la seva manera. Però la noia a poc a poc va entenent el que en realitat ha passat (una mare independent i vital, un pare poc decidit, que es busca a si mateix tot descobrint una altra companya, una relació de molts anys que s'ha anat refredant...) La jove protagonista comença també a experimentar pel seu compte el que és l'amor, la separació, l'allunyament... Madde s'emmorra d'un company d'escola i els seus propis sentiments l'ajuden a comprendre millor el que ha succeït als seus pares.

Novella escrita en primera persona, com si fos la mateixa noia la qui narrés la seva vida i els seus sentiments, no és únicament una novel·la sobre el divorci, sinó una obra dirigida als adolescents, que explica els sentiments, els canvis d'humor, les preocupacions, etc., d'una noïeta com moltes de les que es poden trobar en qualsevol barri o poble. Poïser la diferència està en el fet que la protagonista viu en un ambient que no fa problema d'aquesta situació (cal pensar que l'autora és sueca) i, sobretot, que l'actitud dels pares, especialment de la mare, és en tot moment positiva i d'obertura per tal d'explicar amb claredat les coses i desdramatitzar la situació. Novel·la que compta amb un bon nombre d'ingredients que la fan especialment interessant per a joves a partir dels tretze anys (el món dels sentiments, l'acceptació de si mateix, l'amor, etc.) i que, malgrat dir les coses pel seu nom, en cap moment no cau en la morbositat en què semblen recrear-se algunes novel·les de gran èxit, mal anomenades per a gent jove.

En fi, una novel·la interessant, ben traduïda, que sembla iniciar un nou camí per a la col·lecció «L'Espirer», que fins ara havia publicat bàsicament «classics» de la literatura juvenil i que ara es llança a una experiència nova, que pot ser molt positiva, pel fet d'introduir al català una tècnica i un tipus de narrativa molt poc conreats a casa nostra.

SKOPAN

Barcelona — litteraturcentrum

ISERIEN "Resor i frammande litteraturer" som pågår i Le Monde har Josep Ramoneda, filosofiprofessor i Barcelona och kritiker i stadens största dagstidning La Vanguardia, gjort en översikt under den något provokativa rubriken "Spanien sett från Barcelona" (24/7).

Men otvivelaktigt är det så att väldigt mycket av litteraturen i Spanien skrivs — på spanska eller katalanska — utges och prislönas i Barcelona. Däremot är staden inte längre i samma utsträckning en samlingsplats för latinamerikanska författare. Gabriel Garcia Márquez, Mario Vargas Llosa och nu senast Jose Donoso hör till dem som flyttat därifrån.

Bland dem som skriver på spanska har Luis Goytisolo (yngre bror till poeten José Agustín och romanförfattaren Juan) efter tjugo års arbete just publicerat sista delen av sitt fyra volymer stora verk "Antagonia", det mest ambitiösa och tyskapande romanbygge som företagits i Spanien på många år. Första delen — "Återsken" — utkommer på svenska i höst. En annan på senare år mycket uppmärksam Barcelona-författare är Juan Marsé, som också finns med i den svenska höstutgåvan (romans) "Sista eftermiddagarna med Teresa".

Den överallt härjande bestselserismen påverkar också spaniska författare, även sådana som kanske borde veta bättre. Ofta är de indragna i cirkusen kring Planetapriset, utdelat av det stora Barcelonaförlaget med samma namn. Action sex, gärna lite politik och kosmopolitiska miljöer är vanliga ingredienser i dessa verk som vänder sig till en stor och inte alltför kräsen publik.

Ramoneda nämner särskilt den kommunistiske journalisten och författaren Manuel Vázquez Montalbán som fick Planetapriset 1979 (8 miljoner pesetas, nästan en halv miljon svenska kronor). Han skriver ett slags politiska deckare. I år, med det spektakulära försöket till militärkupp och kris inom kommunistpartiet, har han återkommit med en roman som heter "Asesinato en el Comité Central" (Mord i centralkommittén). En annan välbekant författare som med buller och bång vandrat in på denna breda väg är den sedan många år i Madrid bosatte seviljanaren Alfonso Grosso.

Men det finns fler och fler tecken på att det trots allt äntligen håller på att växa fram en ung litteratur i Spanien som varken är strömlinjeformad eller konformistisk. I det fallet ger Ramoneda inte mycket vägledning, men han tar upp en sak som är iögonfallande: bland de nya författare som skriver på katalanska är påfallande många kvinnor.

Kvinnans frigörelse i Spanien

har varit först och störst i just Barcelona. Bland dessa unga kvinnor som på katalanska "berättat för oss om sina liv" nämner Ramoneda Montserrat Roig, Joana Escobedo, Helena Valenti och Carmen Riera. De översätts också till spanska, och särskilt Montserrat Roig har blivit mycket uppmärksammasad och läst över hela landet. En av hennes noveller ingår i volymen "Liv och kärlek. Om kvinnor — av kvinnor" som Bonniers ger ut i höst.

Av de nya kvinnliga författare som skriver på spanska kan man särskilt nämna Rosa Montero, journalist på Madrids största och bästa dagstidning El País. Hennes roman "Crónica del desamor" (Kärlekslöshetens kronika) har tryckts i många upplagor.

Utän tvivel finns det ett större intresse för skönlitteraturen i Spanien nu än för några år sedan, då den trängdes undan från bokhandelsdiskarna av all möjlig politisk litteratur. Marxistiska böcker var mycket populära under Francoregimens sista år och strax efter diktatorns död, men nu har — som Ramoneda uttrycker det — "det marxistiska modet gjort konkurs" och med det också ett antal förlag. Sådan litteratur kan man numera bara bli av med i Sydamerika, säger spanska förläggare. Däremot går det tydligen bra att sälja Milton Friedman i Spanien. Hans "Choice to Freedom" har tryckts i 150 000 exemplar.

KJELL A JOHANSSON

LA VANGUARDIA - 6 agosto 1981

«LES QUATRE BARRES» Y EL OMNIPOTENTE LUNDKVIST

"El boletín de esa entidad de Estocolmo, titulada también Asociación Cultural Catalana dels Països Nòrdics, recopila las desalentadas declaraciones, dispersadas por lo menos, que el académico sueco Artur Lundkvist, decisivo en la concesión del premio Nobel de Literatura, se ha permitido hacer en el número de enero de la revista «Läs Femina». Traducción: «Desgraciadamente muchas de las propuestas son mediocres o sin importancia alguna. Muchas también, no pasan de propuestas de amigos. Otras provienen de grupos minoritarios bretones o catalanes, por ejemplo, que por patriotismo local creen que un representante de su grupo debería recibir el premio, distinguiendo así su literatura. Pero se da el caso de que los propuestos escriben literatura folletinesca de la peor especie.» A lo que el editorial del mencionado boletín contesta, cautamente: «Artur Lundkvist —y esto es un secreto a voces— es en Suecia una especie de ca-

becilla de la literatura por su capacidad de ayudar a hundir a sus colegas, y no le iría mal, creemos, un tantico de discreción y de prudencia.» Más rotunda, y a modo, se muestra la montserratense «Serra d'Or» al comentar la noticia: ¿Com ho farem —el capdaval, potser si que ho hauriem de fer— perquè aquest senyor i els seus col·legues acceptin d'una bona vegada d'assabentar-se no solament que ni Carner, ni Espriu, ni Foix, ni Rodoreda, ni qui vulguin dels nostres autors no escriu "literatura folletinesca de la pitjor classe" ni res que de prop o de lluny s'hi assembli? ¿Com ho farem perquè entenguin que, molt precisament, allò que singularitza la nostra literatura és que, irregular en el seu conjunt, amb grans mancances al costat d'assoliments que no perquè els acadèmics suecs els ignoren deixen d'ésser molt alts, no nodrexin, ni poc ni gens, cap producció "folletinesca de la pitjor classe", bé que, al capdaval, potser no ens aniria malament de tenir-ne una mica?

SERRA D'OR juliol-agost 81

«LES QUATRE BARRES» I EL PREMI NOBEL

«Les quatre barres» és el segon nom que porta l'Associació Cultural Catalana dels Països Nòrdics, amb adreça a Humlegårdsgatan 17 2tr d.g., 114 46 Stockholm. El seu «Butlletí» és una de les publicacions confortadores que hom rep de lluny, de tant en tant. El número 10 d'enguany —amb una sèrie de dibuixos de Jordi Arkö, que ens és presentat com un dels «artistes catalans a Escandinàvia»— conté, entre d'altres articles, un editorial centrat en unes declaracions fetes per Artur Lundkvist a la revista «Läs Femina» (desembre/gener 1980/1981). Aquest membre de l'Acadèmia sueca diu, parlant de les propostes de candidatura al premi Nobel: «Per desgràcia, moltes de les propostes són mediocres o sense importància. Moltes són també propostes d'amic. Altres provenen de grups minoritaris, bretons o catalans, per exemple, que per patriotisme local creuen que un representant del seu grup hauria de rebre el premi, de manera que la seva literatura es distingeixi. Es dona el cas

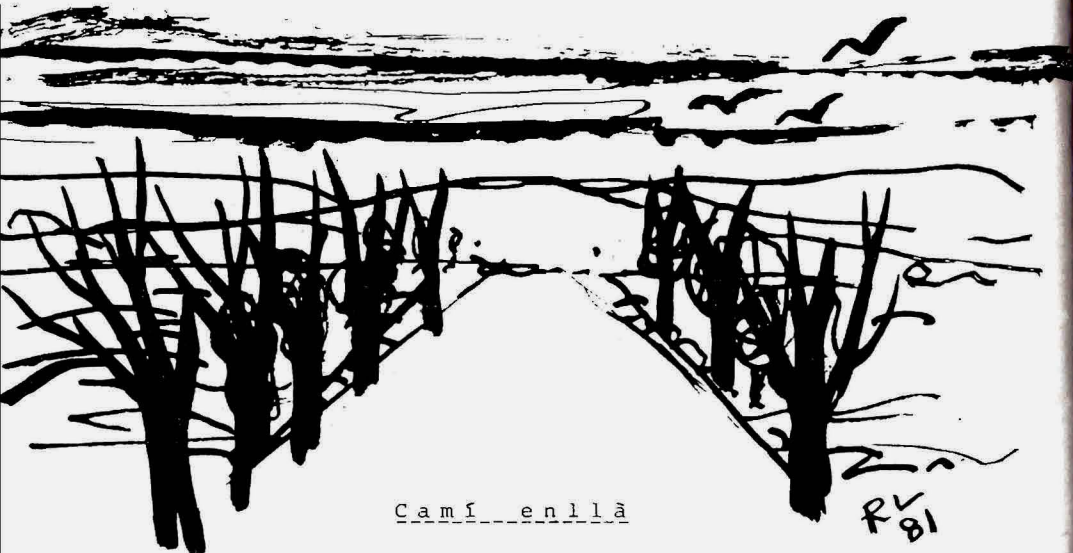

Dibuix de Jordi Arkö.

Tanmateix, ¿com ho farem —al capdaval, potser si que ho hauriem de fer— perquè aquest senyor i els seus col·legues acceptin d'una bona vegada d'assabentar-se no solament que ni Carner, ni Espriu, ni Foix, ni Rodoreda, ni qui vulguen dels nostres autors no escriu "literatura folletinesca de la pitjor classe" ni res que de prop o de lluny s'hi assembli? ¿Com ho farem perquè entenguin que, molt precisament, allò que singularitza la nostra literatura és que, irregular en el seu conjunt, amb grans mancances al costat d'assoliments que no perquè els acadèmics suecs els ignoren deixen d'ésser molt alts, no nodrexin, ni poc ni gens, cap producció "folletinesca de la pitjor classe", bé que, al capdaval, potser no ens aniria malament de tenir-ne una mica?

BUTLLETÍ

Camí enllà

Marxar, marxar, la serpent del camí estesa al meu davant, seguint-la, tots dos ben enllaçats. L'ahir era confós amb la boirina, l'avenir, quelcom que no existeix.

Un cant a flor de llavis, una besada me'l fa finir. Dues boques, un besar, unes pupil·les davant mos ulls, els ulls dins les pupil·les reflexats. Una tebior sentia vora meu, un vol de perfum que coneixia m'embriagava... El jorn finia ple de sang. En mig la porpra llanguia un camí d'or. El blau finia moradenc. Un estel llençà son primer cant. Un crit d'esgarrifança, un batre d'ales negres tacà l'últim esclat de llum rosada i un esparver, camí de l'infinit anà minvant.

La nit tota estelada nasqué plena d'amor.

Camí enllà, a l'abric de les ombres, tu i jo... i un himne de besades s'enlairà radiant sota la nit.

Ramon Larruy
1949